

Ariettes oubliées

1886

Debussy tonsatte i olika omgångar flera dikter av **Paul Verlaine** (1844-96). *Ariettes oubliées*, *Glömda sånger*, är ett ganska tidigt verk från 1886, när Debussy var 24 år. De sex sångerna är med sin kromatik och tonala mångtydighet tydligt påverkade av Wagner.

Nr 1, *C'est l'extase* beskriver kärlekens åtrå och trånad. Översättning: se nedan.

C'est l'extase langoureuse,
C'est la fatigue amoureuse,
C'est tous les frissons des bois
Parmi l'étreinte des brises,
C'est, vers les ramures grises,
Le chœur des petites voix.

Det är tynande extas,
det är kärlekens trötthet,
det är skogarnas skälvning
under vindarnas omfamning,
det är de små rösternas kör
i det grå grenverket.

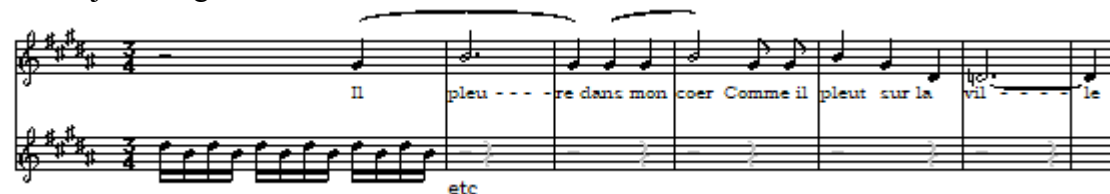
O le frêle et frais murmure!
Cela gazouille et susurre,
Cela ressemble au cri doux
Que l'herbe agitée expire...
Tu dirais, sous l'eau qui vire,
Le roulis sourd des cailloux.

O, det svaga och friska brusandet!
Det kvittrar och prasslar.
Det låter som det mjuka rop
som gräs i rörelse ger ifrån sig...
som det dämpade rullande ljudet
av småsten i virvlande vatten.

Cette âme qui se lamente
En cette plainte dormante,
C'est la nôtre, n'est-ce pas?
La mienne, dis, et la tienne,
Dont s'exhale l'humble antienne
Par ce tiède soir, tout bas?

Denna själ som jämrar sig
med denna slumrande klagan,
den är vår, inte sant?
Min och din, eller hur,
som utandas denna blygsamma hymn
helt lågmält i den ljumma kvällen?

Nr 2. *Il pleure dans mon cœur* jämför regnet i staden med ett gråtande hjärta.
Men hjärtats ägare förstår inte varifrån nedstämdheten kommer

Pianoackompanjemanget som visas i första takten fortsätter under sången. Det avser säkert att spegla regndropparnas fallande.

Il pleure dans mon cœur
Comme il pleut sur la ville;
Quelle est cette langueur
Que pénètre mon cœur?

Det gråter i mitt hjärta
såsom det regnar i staden.
Vad är det för vemod
som genomborrar mitt hjärta?

O bruit doux de la pluie
Par terre et sur les toits!
Pour un cœur qui s'ennuie,
O le bruit de la pluie!

O, regnets mjuka sorl
på marken och på taken!
O, ljudet av regn
för ett uttråkat hjärta!

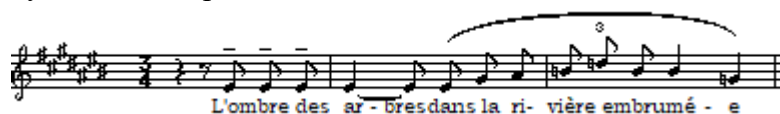
Il pleure sans raison
Dans ce cœur qui s'écœure.
Quoi! nul trahison?...
Ce deuil est sans raison.

Tårar faller utan orsak
i det plågade hjärtat.
Är det möjligt! Inget svek?
Ja, sorgen har ingen orsak.

C'est bien la pire peine
De ne savoir pourquoi,
Sans amour et sans haine,
Mon cœur a tant de peine!

Den värsta smärtan
är att inte veta varför.
Utan kärlek och utan hat
pinas ändå mitt hjärta.

Nr 3. *L'ombre des arbres*, jämför på nytt människans vemod, denna gång med ett mörkt dystert landskap.

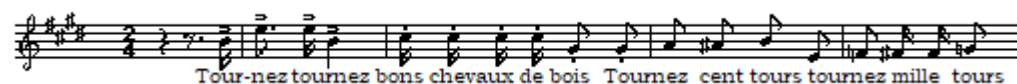
L'ombre des arbres dans la rivière embrumée
Meurt comme de la fumée,
Tandis qu'en l'air, parmi les ramures réelles,
Se plaignent les tourterelles.

Trädens skugga över den dimhöljda floden
dör likt rök,
medan himlens duvor gråter
i det verkliga grenverket.

Combien, ô voyageur, ce paysage blême
Te mira, blême toi-même...
Et que tristes pleuraient dans les hautes feuillées
Tes espérances noyées!

Hur mycket, o vandrare, avspeglar inte
detta bleka landskap dig, själv så blek...
Och hur sorgset grät inte ditt förlorade hopp
i de höga grenarna!

Nr 4. *Chevaux de bois*, har en lättsammare stämning, som skildrar turerna med en karusell bestående av trähästar.

Tournez, tournez, bons chevaux de bois,
Tournez cent tours, tournez mille tours;
Tournez souvent et tournez toujours,
Tournez, tournez au son des hautbois.

Sväng runt, sväng runt, duktiga trähästar.
Sväng runt hundra varv, eller tusen;
Sväng ofta och sväng för alltid
Sväng runt, sväng runt till oboernas toner.

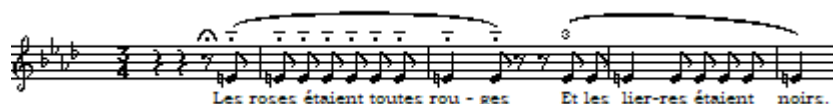
L'enfant tout rouge et la mère blanche,
Le gars en noir et la fille en rose,
L'une à la chose et l'autre à la pose,
Chacun se paie un sou de dimanche.

Barnet är helt rött och modern vit,
en pojke i svart och en flicka i rosa,
Den ene driver på, den andre intar en pose,
envar sig roar för sin söndagslant.

Tournez, tournez, chevaux de leur cœur,
Tandis qu'autour de tous vos tournois
Clignote l'œil du filou sournois,
Tournez au son du piston vainqueur.

Sväng runt hästar i deras hjärtan, sväng runt,
medan den listige ficktjuven
spanar under alla era varv.
Sväng runt till tonerna av en övermodig
kornett.

Nr 6. *Spleen*, skildrar tungsinnet, orsakat av oro för att diktens jag ska bli lämnad av den älskade.

Les roses étaient toutes rouges,
Et les lierres étaient tout noirs.

Rosorna var helt röda
och murgrönan var helt svart.

Chère, pour peu que tu te bouges,
Renaissent tous mes désespoirs.

Älskade, hur lite du än rör dig,
så återföds all min förtvivlan.

Le ciel était trop bleu, trop tendre,
La mer trop verte et l'air trop doux.

Himlen var alltför blå, alltför innerlig,
havet alltför grönt och luften alltför ljuv.

Je crains toujours _ ce qu'est d'attendre!
Quelque fuite atroce de vous.

Jag är alltid rädd - för vad som väntar!
Din ohyggliga flykt från mig.

Du houx à la feuille vernie
Et du luisant buis, je suis las,

Jag är trött på järnekens blanka blad
och på buxbomens glans,

Et de la campagne infinie,
Et de tout, fors de vous, hélas!

och på den oändliga landsbygden,
ja på allt, ack, utom på dig!

Översättning Yngve Bernhardsson.

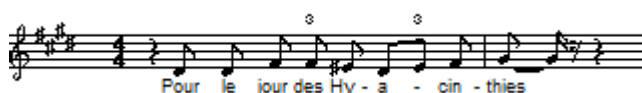
Varmt tack till Catarina Svensson och Bengt Edlund för värdefulla synpunkter.

Chansons de Bilitis.

1996

1896 tonsatte Debussy 3 dikter ur en diktsamling av Pierre Louÿs (1870-1925), *Chansons de Bilitis*. Dessa erotiska dikter, 143 till antalet, väckte stort uppseende när de publicerades som översättningar av nyligen funna texter av en kvinna, Bilitis, samtida med Sapfo. Men både Bilitis och dikterna var vad vi i dag skulle kalla "fake news". Louÿs hade skrivit de fantastiska och prisade dikterna själv, även om några var bearbetningar av Sapfo-poem. Dikterna skildrar den åldrande Bilitis minnesbilder från barndom till död.

1. *La flûte de Pan* skildrar en ung flickas första kärleksupplevelser, med en panflöjt som förenande länk.

Pour le jour des Hyacinthies, il m'a donné une syrinx faite de roseaux bien taillés, unis avec la blanche cire qui est douce à mes lèvres comme le miel.

Il m'apprend à jouer, assise sur ses genoux; mais je suis un peu tremblante. Il en joue après moi, si doucement que je l'entends à peine.

Nous n'avons rien à nous dire, tant nous sommes près l'un de l'autre; mais nos chansons veulent se répondre, et tour à tour nos bouches s'unissent sur la flûte.

Il est tard; voici le chant des grenouilles vertes qui commence avec la nuit. Ma mère ne croira jamais que je suis restée si longtemps à chercher ma ceinture perdue.

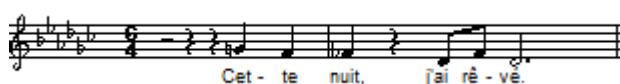
Till Hyacint-dagen gav han mig en panflöjt gjord av noggrant skurna vassrör förenade med vitt vax som var söt som honung för mina läppar.

Sittande i hans knä lär han mig att spela; men jag darrar en smula. Han spelar efter mig, så mjukt att jag knappt kan höra honom

Vi har inget att säga varandra, så nära är vi varandra; men våra sånger vill besvara varandra, och ömsom förenas våra läppar på flöjten.

Det är sent; Nu hörs de gröna grodornas sång som inleder natten. Min mor kommer aldrig att tro att jag varit borta så länge för att leta efter mitt borttappade skärp.

2. *La chevelure* skildrar den mogna kärleken, där älskaren berättar för diktens jag om en dröm.

Il m'a dit: «Cette nuit, j'ai rêvé. J'avais ta chevelure autour de mon cou. J'avais tes cheveux comme un collier noir autour de ma nuque et sur ma poitrine.

«Je les caressais, et c'étaient les miens; et nous étions liés pour toujours ainsi, par la même chevelure la bouche sur la bouche, ainsi que deux lauriers n'ont souvent qu'une racine.

«Et peu à peu, il m'a semblé, tant nos membres étaient confondus, que je devenais toi-même ou que tu entras en moi comme mon songe.»

Quand il eut achevé, il mit doucement ses mains sur mes épaules, et il me regarda d'un regard si tendre, que je baissai les yeux avec un frisson.

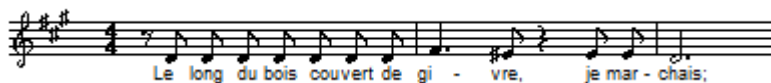
Han sade till mig: "I natt drömde jag att jag hade Ditt långa hår kring min hals. Dina hårlockar var som ett svart halsband runt nacken och på mitt bröst.

Jag smekte dem och de vara mina; och vi var sålunda sammanbundna för för evigt, med samma hår, mun mot mun, likt två lagerträd med gemensam rot.

Och då och då tycktes det mig som om våra lemmar voro så förenade att jag blev Du, och att Du trädde in i mig som i en dröm."

Sedan lade han mjukt sina händer på mina axlar och tittade på mig så ömt att jag darrande sänkte mina ögon.

3. *Le tombeau des naïades*, kan kanske tolkas som en metafor för kärlekens död, åtminstone den erotiska. Hjältinnan letar efter satyrerna – panflöjtspelare och symbol för vållusten. Men de visar sig vara döda, liksom föremålen för satyrernas lustar, najaderna. De före detta älskande begrundar livets gång vid najadernas grav, en isbetäckt källa.

Le long du bois couvert de givre, je marchais; mes cheveux devant ma bouche se fleurissaient de petits glaçons, et mes sandales étaient lourdes de neige fangeuse et tassée.

Il me dit: «Que cherches-tu?»—«Je suis la trace du satyre. Ses petits pas fourchus alternent comme des trous dans un manteau blanc.» Il me dit: «Les satyres sont morts.

«Les satyres et les nymphes aussi. Depuis trente ans il n'a pas fait un hiver aussi terrible. La trace que tu vois est celle d'un bouc. Mais restons ici, où est leur tombeau.»

Et avec le fer de sa houe il cassa la glace de la source où jadis riaient les naïades. Il prenait de grands morceaux froids, et les soulevant vers le ciel pâle, il regardait au travers.

Jag vandrade längs skogen täckt av rimfrost; mitt hår framför munnen blommade av små ispiggar, och mina sandaler var tunga av jordblandad snö.

Han sade: "Vad söker du?" "Jag följer satyrens steg. Hans små kluvna steg liknar hål i en gles vit mantel." Då sade han: "Satyrerna är döda,

satyrerna liksom nymferna. På trettio år har det inte varit en lika förskräcklig vinter. Spåren du ser är av en bock. Men låt oss vila här vid deras grav."

Och med sin järnskodda hacka bröt han isen på den källa där najaderna en gång hade skrattat. Han lyfte upp stora kalla isbitar och tittade genom dem mot den bleka himlen.

Översättning Yngve Bernhardsson.

Varmt tack till Catarina Svensson och Bengt Edlund för värdefulla synpunkter.